

Vooral hoogopgeleiden hebben toegang tot digitale wereld

Internettrein dendert voort

Eind 1999 hebben twee van de drie mensen een computer thuis, een op de drie heeft via de computer aansluiting op het Internet. Toegang tot de digitale wereld hebben vooral personen met een hoog huishoudinkomen, met veel technische apparaten, een hogere opleiding en jonger dan 55 jaar.

Voor internetten is een groeiende belangstelling. In de eerste helft van 1998 was vijftien procent van de bevolking via de computer thuis aangesloten op het Internet, aan het einde van 1999 is dit gestegen naar vierendertig procent. Het computerbezit is echter minder fors gestegen, namelijk van 60 naar 66 procent. Een groter deel van de huishoudens met een computer heeft dus een verbinding met het Internet.

Dat valt ook te merken aan het gebruik. Bleef in 1998 het surfen over het Internet en e-mailen nog beperkt tot tien procent, in 1999 is dit verdubbeld. Verder behoort twaalf procent van de bevolking tot een huishouden waar de computer wordt gebruikt om software binnen te halen. Dat was in 1998 nog maar zeven procent. Winkelen van achter het beeldscherm blijft met een toename van twee naar drie procent echter nog tot steeds voorbehouden aan een selecte groep.

Studenten en hogere inkomens

Met het stijgen van het inkomen van het huishouden gaat men eerder over tot de aanschaf van een computer en mengt men zich in het elektronische verkeer. De tien procent met de laagste netto-inkomens vormt op deze regel echter een uitzondering. Iets meer dan helft beschikt over een computer. Dit is beduidend meer dan bij de volgende tienprocentgroep. Van hen hebben drie van de tien een computer.

Van de groep laagste inkomens is echter 27 procent scholier of student. Bij de andere inkomensgroepen volgt minder dan vijf procent onderwijs. Verder heeft zes procent van de laagste inkomensgroep een eigen bedrijf, tegenover gemiddeld vier procent van de andere inkomensgroepen.

Dit kan een verklaring zijn van de uitzonderingspositie van het laagste inkomensdecil. Hoe hoger vervolgens het inkomen,

hoe groter het aandeel computerbezitters is. Negen van de tien personen met een topinkomen beschikken inmiddels over een computer.

Ook bij het gebruik van Internet wordt de aanvankelijke daling vervolgd met een stijging. Twintig procent van de laagste inkomens surft, *e-mailt* of maakt op een andere wijze gebruik van het Internet. Dit is aanmerkelijk meer dan in de tweede tienprocentsgroep: slechts zeven procent kan via hun computer elektronisch winkelen. Het gebruik van de digitale snelweg groeit tot bijna zestig procent van de hoogste inkomens. Een dergelijk patroon – een stijging vanaf het tweede inkomensdeciel bij zowel het computerbezit als aansluiting op het Internet – bestond ook in 1998.

Kennis en vaardigheden

Naast financiële middelen bepalen ook kennis en vaardigheden de mate van Internetgebruik. Een graadmeter hiervoor vormt de opleiding. Van de personen met alleen basisonderwijs heeft 43 procent een computer in het huishouden, dertien procent is thuis aangesloten op het Internet. Met het stijgen van het onderwijsniveau nemen deze percentages gestaag toe. Van de hbo'ers en universitair geschoolden beschikt een grote meerderheid – 85 procent – over een computer en bijna de helft over Internet.

Bij de toepassingen van het Internet zijn er eveneens verschillen in het genoten onderwijs. Het aandeel onder de hoogst opgeleiden dat surft, *e-mailt*, software binnenhaalt en het Internet voor andere activiteiten gebruikt is drie tot vier keer groter dan van de laagst opgeleiden. Vooral groot is echter het verschil in het winkelen via het Internet: de laagst opgeleiden maken voor hun boodschappen slechts sporadisch gebruik van de elektronische snelweg (één procent), tegenover zeven procent van de hoogst opgeleiden.

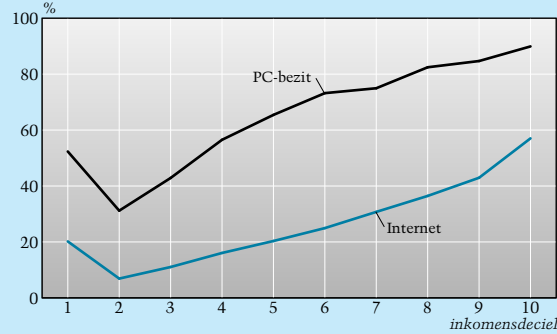
Een andere aanwijzing voor kennis van en ervaringen met nieuwe technologie is de beschikbaarheid van technische apparaten, zoals een video, cd-speler, magnetron en vaatwasser. Naarmate men binnen het huishouden meer beschikt over dergelijke duurzame goederen, is de kans groter dat er ook een computer en een aansluiting op het Internet is. Van de personen die in het huishouden over al deze apparaten kunnen beschikken, hebben meer dan vier van de vijf thuis ook een computer staan. Van deze computers heeft de helft een Internetverbinding. Dit staat in schril contrast met degenen die niet over een video, cd-speler, magnetron of vaatwasser beschikken: het computerbezit blijft dan beperkt tot acht procent en de mogelijkheden om met deze computer te internetten tot één procent.

Computervrees

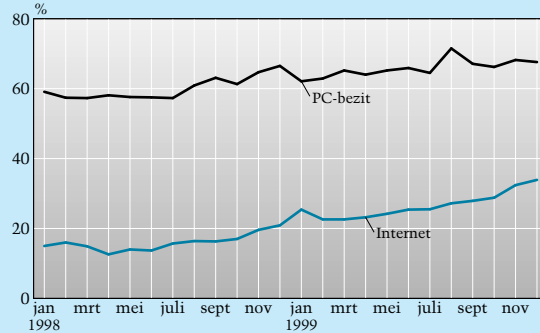
Van ouderen wordt wel eens gezegd dat ze computervrees hebben. Ze zijn er niet mee opgegroeid en negatieve ervaringen kunnen een hoge drempel opwerpen, waardoor men nogal hui-

Computerbezit en aansluiting Internet

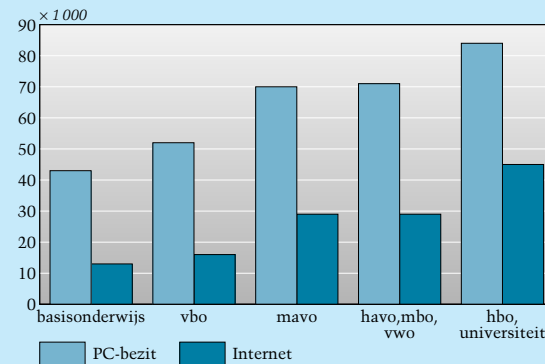
naar inkomen huishouden, 1999

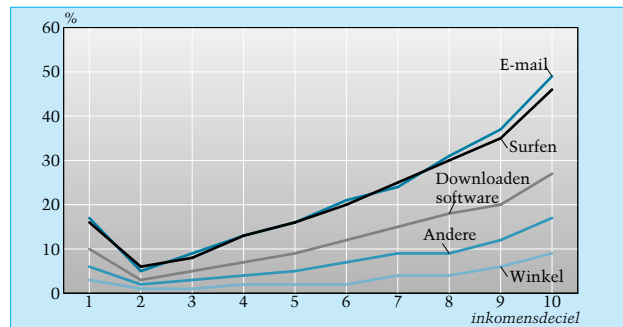
1998-1999

naar voltooide opleiding, 1999

Internetactiviteiten naar inkomen huishouden, 1999

verig is voor de moderne ICT. Tot een leeftijd van 55 jaar lijkt hiervan nauwelijks sprake te zijn: ongeveer driekwart van de mensen geeft aan dat in het huishouden een computer voorhanden is en bijna eenderde beschikt over Internet.

Bij hogere leeftijden treedt een duidelijke kentering op. Van de ouderen in de leeftijd van 55 tot 65 jaar heeft iets minder dan de helft in hun huishouden een computer en een op de zes Internet. Deze aandelen dalen fors bij de 65- tot 75-jarigen: ruim twintig procent heeft een computer en zes procent Internet. De nieuwe media zijn nauwelijks doorgedrongen tot de 75-plussers. Slechts zeven procent van deze hoogbejaarde huishoudens heeft een computer en twee procent kan terecht op de digitale snelweg.

Kinderen op de Internettrein

Functionaliteit en nut zijn evenzeer van belang voor het gebruik van het Internet. Naarmate men meer nut ontleent aan het Internetten, zal men hiervan ook eerder (of meer) gebruik maken. Indien kinderen in het huishouden aanwezig zijn, dan lijkt men eerder bereid tot de aanschaf van een computer en internetaansluiting over te gaan. Van de eenpersoonshuishoudens bezit 36 procent een computer en 14 procent heeft een Internetaansluiting. De kans dat men een computer aantreft bij een getrouwd of samenwonend stel is iets groter dan een op twee en bijna een op de vier kan surfen en e-mailen.

Kinderen in huis lijken pas de echte drijfveer te vormen om het pad van de nieuwe economie in te slaan. Is er één kind aanwezig, dan is driekwart van de huishoudens voorzien van een computer. Bij gezinnen met meerdere kinderen is dat 85 procent. Het aantal kinderen is echter geen extra motivatie om de computer op het Internet aan te sluiten: in ongeveer een op de drie huishoudens kunnen de kinderen de elektronische snelweg op. Hoewel in 62 procent van de eenoudergezinnen een computer aanwezig is, kan daarmee maar zeventien procent surfen over het net.

Interpretaties

Deze cijferopstellingen laten interpretaties langs diverse lijnen toe. Ouderen hebben vaker een lagere opleiding en kinderen

maken minder vaak deel uit van hun huishouden. Een hogere opleiding betekent doorgaans ook een hoger inkomen en hogere inkomens bezitten meer technische apparaten.

Om meer zicht te krijgen op de unieke bijdragen aan het computerbezit en de aansluiting op het Internet, zijn de kenmerken in een gezamenlijke analyse betrokken waardoor rekening wordt gehouden met de onderlinge samenhangen. Hieruit volgt dat inkomen, opleiding, leeftijd en de aanwezigheid van technische apparaten elk afzonderlijk bepalend zijn voor zowel het computerbezit als de aansluiting op het Internet. Ook is de samenstelling van het huishouden van belang voor de aanschaf van een computer, waarbij vooral kinderen in een gezin hiertoe bijdragen.

Permanent Onderzoek Leefsituatie

De gegevens voor de in deze bijdrage gepresenteerde resultaten zijn ontleend aan het *Permanent Onderzoek Leefsituatie* dat in 1998 en 1999 is uitgevoerd. De vragen over het computerbezit, de Internetaansluiting en het gebruik van het Internet in het huishouden zijn gesteld aan 81 duizend en 42 duizend personen. Deze en andere uitkomsten zullen worden opgenomen in *De Digitale Economie*, die aan het eind van dit jaar verschijnt.

Bij het besluit om deze computer vervolgens ook op het Internet aan te sluiten, speelt de samenstelling van het huishouden echter nagenoeg geen rol. Blijkbaar is de aanwezigheid van kinderen in het gezin nauwelijks een extra stimulans om zich thuis een toegang tot de digitale wereld te verschaffen. De Internettrein dendert voort, maar rijdt met veel kinderen als passagier blijkbaar niet sneller. ◀

Hans Schmeets